

Criteria screening onderwijsleerpakket Nederlands

Pedagogische begeleidingsdienst – Basisonderwijs

(Mogelijke) stappen in het keuzeproces

---

1. Bespreek wat jullie verwachten van een nieuw onderwijsleerpakket¹ Nederlands?
2. Leg de belangrijkste conclusies vast over de doelen van taalonderwijs.
3. Inventariseer de sterke en zwakke punten van de huidige onderwijsleerpakket Nederlands.
4. Stel een aantal belangrijke criteria op voor de keuzes. (De criteria en richtvragen in dit document kunnen hierbij richtinggevend zijn.)
5. Oriënteer jullie op de beschikbare onderwijsleerpakketten Nederlands. Maak een voorlopige selectie. Vergelijkende overzichten kunnen handig zijn.
6. Vraag zichtzendingen aan. Neem voldoende tijd om te neuzen in de beschikbare materialen.
7. Probeer het onderwijsleerpakket uit. Zoek een werkwijze waardoor verschillende leraren tegelijkertijd een thema kunnen uitproberen.
8. Beoordeel het onderwijsleerpakket. De geformuleerde criteria en richtvragen kunnen een leidraad bieden om elke leraar zijn persoonlijke reflectie te laten geven. Ook leerlingen kunnen hierin worden betrokken.
9. Overleg na een 'proefperiode': bespreek het onderwijsleerpakket in team. (De criteria en richtvragen in dit document kunnen hierbij richtinggevend zijn.)
10. Maak een definitieve keuze.
11. Maak keuzes over de implementatie:
  - a. Op welke manier wordt het onderwijsleerpakket ingevoerd: opbouwend, per graad invoeren of in één keer
  - b. Hoe gebeurt de aansluiting met het eerste leerjaar en het kleuteronderwijs?
  - c. ...
12. Evalueer op gezette tijden de ervaringen.

Tip

- Ga op zoek naar scholen in jouw regio die een bepaald onderwijsleerpakket kozen of ook de aankoop van een nieuw pakket overwegen.

---

¹ We gebruiken het begrip 'onderwijsleerpakket' als synoniem voor 'de methode' of 'het handboek en de leerlingenboekjes'.

Criteria en richtvragen

Visie op taal

- Is er aandacht voor de 10 kernideeën uit het [leerplan](#) (pagina 4 e.v.)?
- Sluit het onderwijsleerpakket² aan bij de visie die de school heeft op taal(vaardigheids)onderwijs?

Aanbod en aanpak van thema's en taken

- Zijn er duidelijke verbanden met de ervarings- en leefwereld van de kinderen? Houden de thema's hen ook bezig vanuit hun thuiscultuur?³ Is er ruimte voor de opvattingen, ideeën en initiatieven van leerlingen?
- Is er aandacht voor een betekenisvolle context:
  - samenhang tussen de verschillende activiteiten binnen een thema?
  - samenhang tussen de verschillende stappen binnen een activiteit?
  - transfer naar andere leergebieden en vaardigheden?
  - het doelgericht inzetten van geschikte media?
  - ruimte voor actualiteit?
  - het gebruik van authentieke taaltaken die interactie vragen?
  - variatie in de aangeboden media en taaltaken?
- Krijgen de kinderen de kans om taal te leren door levensechte en functionele taaltaken uit te voeren?
- Is er ruimte voor activiteiten die de leraar zelf ontwikkelt?

Werk- en organisatievormen

- Is er voldoende variatie in werkvormen met aandacht voor interactie en samenwerkend leren in heterogene groepen?

Mondelinge taalvaardigheid

- Is er voldoende aandacht voor de verschillende vaardigheden binnen mondelinge taalvaardigheid?
  - luisteren: technisch luisteren, begrijpend luisteren
  - spreken: technisch spreken, communicatief spreken
  - gesprekken voeren
- Is er aandacht voor luister- en spreekstrategieën?
- Komen de verschillende tekst- en praatsoorten uit het leerplan aan bod?
- Is er aandacht voor gepreksconventies?

Schriftelijke taalvaardigheid

- Is er voldoende aandacht voor de verschillende vaardigheden binnen schriftelijke taalvaardigheid?
  - lezen: technisch lezen, begrijpend lezen
  - schrijven: spelling, handschriftontwikkeling, communicatief schrijven?

---

² We gebruiken het begrip 'onderwijsleerpakket' als synoniem voor 'de methode' of 'het handboek en de leerlingenboekjes'.

³ Een 'Kwaliteitsalliantie' met zowel uitgeverijen, onderwijskoepels als leerkrachten stelde in oktober 2022 een criterialijst samen. De 'kernindicatoren' uit die lijst zijn met gele fluo aangeduid.

- Is er aandacht voor geletterdheid zoals omschreven in het leerplan (naast lezen en schrijven ook de vaardigheid om met numerieke en grafische gegevens om te gaan en ICT te gebruiken)?
- Is er aandacht voor lees- en schrijfstrategieën?
- Komen de verschillende tekstsoorten uit het leerplan aan bod?
- Zijn er luister- en spreekkansen binnen activiteiten van schriftelijke taalvaardigheid?

Lezen

- Is er aandacht voor verschillende leesvormen (interactief voorlezen, duo-lezen, begrijpend lezen, studerend lezen ...)?
- Is er aandacht voor recente jeugdliteratuur?
- Zijn er suggesties voor leesplezier en –bevordering?
- Worden bij het aanvankelijk leesonderwijs woorden en zinnen via een zinvolle, motiverende en/of realistische context aangeboden?

Schrijven

- Zijn de schrijftaken actueel, motiverend, uitdagend en functioneel? Behouden en verhogen ze het schrijfplezier?
- Is er in eerste instantie voldoende aandacht en tijd voor het schrijfproces? Verschuift nadien de aandacht naar de vormgeving van het schrijfproces?
- Is er aandacht voor het gebruik van media?
- Staat spelling in functie van schriftelijke communicatie? Wordt spelling geïntegreerd binnen functionele schrijfp opdrachten?

Woordenschat

- Is er aandacht voor impliciet (een rijk taalaanbod) en expliciet woordenschatonderwijs?
- Wordt woordenschat in duidelijke en verstaanbare contexten aangeboden?
- Zijn de doelwoorden relevant en functioneel (mondeling en schriftelijk taalgebruik, schooltaalwoorden)?
- Is er aandacht voor herlees- en woordenschatbetekenisstrategieën?

Strategieën

- Op welke manier worden de leesstrategieën aangebracht? Ligt de klemtoon op aparte aanbreng en apart inoefenen per strategie of op aanbreng en geïntegreerde toepassing (leerlingen worden 'strategische lezers, schrijvers...')
- Krijgen leerlingen de kans om de strategieën in opbouw te leren gebruiken (onder aansturing van de leraar – met hulp van een stappenplan – zelfstandig)?

Geïntegreerde taalbeschouwing

- Is er voldoende aandacht voor:
  - nadenken over taalgebruik?
  - nadenken over taalsysteem?
  - nadenken over taalstrategieën?
- Wordt taalbeschouwing geïntegreerd benaderd?
- Krijgen de leerlingen de mogelijkheid om zelf tot passende besluiten en inzichten te komen m.b.t. grammaticale regels?
- Worden de taalbeschouwelijke termen uit het leerplan gebruikt?

Leerlijnen en planning

- Zijn de leerplandoelstellingen van het GO! Leerplan Nederlands gemakkelijk terug te vinden?
- Is er een jaaroverzicht van te realiseren leerplandoelen (met koppeling aan eindtermen)?
- Is bij elke activiteit duidelijk welke de leidinggevende doelen zijn?
- Is er aandacht voor de leergebiedoverschrijdende eindtermen leren leren, sociale vaardigheden en ICT?

Differentiatie

- Welke ondersteuning biedt het onderwijsleerpakket aan leraren om om te gaan met verschillen?
- Is er aandacht voor verschillende vormen van differentiatie? (moeilijkheidsgraad, ondersteuning, werkvormen, hulpmiddelen, leerstijlen en talenten van leerlingen)
- Is het lesmateriaal voor elke leerling toegankelijk en aangepast om makkelijk en efficiënt te gebruiken?

Evaluatie en reflectie

- Is er aandacht voor breed evalueren zoals beschreven in het leerplan?
- Zijn er materialen en methodieken voorzien voor evaluatie van de leerplandoelen die gericht zijn op het verwerven van inzichten, vaardigheden, attitudes in levensechte contexten? (observatielijsten voor vaardigheden, gespreksvormen, portfolio ...)
- Zijn er kansen om aan peer- en zelfevaluatie te doen?

Praktisch

- Is het onderwijsleerpakket gebruiksvriendelijk?
  - overzichtelijk?
  - duidelijk?
  - praktisch leerlingenmateriaal?
  - ondersteuning voor de leraar (organisatie, duidelijke opbouw van een activiteit, instructie ...)?
- Beantwoordt het onderwijsleerpakket aan de verwachtingen qua lay-out?
- Is de prijs/kwaliteit in verhouding?
- Is er achtergrondinformatie bij het concept van het onderwijsleerpakket (gebaseerd op de gemaakte didactische keuzes)?